

בעוה"ת

ספר

מפתחות שבט הלוי

על שו"ת "שבט הלוי" - י' חלקים

מומנא ורבנא בעל שבט הלוי שליט"א
רב ואב"ד זכרון מאיר וריש מתיבתא דיישיבת 'חכמי לובלין'

חלק תוכן התשובות

אורח חיים - יורה דעה - אבן העזר - חושן משפט
קונטרס המצוות - קונטרס הקדשים - חידושי סוגיות

חלק ערכים וענינים

ערכים וענינים בכל מקצועות התורה והדת לפי סדר א-ב

חלק מראה מקומות

משנה - תלמוד בבלי - תלמוד ירושלמי - רמב"ם - שולחן ערוך

י"ל ע"י

'מעיינות הלוי'

מכון לעריכת חידו"ת
מון בעל שבט הלוי שליט"א

בפרוס שנת תשס"ח לפ"ק - שנת השמיטה

SHMUEL HALEVI WOSNER
RABBI OF
ZICHRON-NEIR, BENI-BRAK

שמואל הלוי ואזנר
רב אב"ד ור"ם
זכרון-סאיר, בני-ברק

מה מאד מאד מחזקינא טיבותא - לחבר
תלמידים מופלגי תורה ויראה שזוכים כבר
כמה שנים לעסוק וללבו ולחוציא לאור
מחידושי עני כמוני כי גבר עלי חסדו ית' -
במסגרת מעיינות הלוי.
ועכשיו אחרי יגיעות טובא זכו לגמור
ספר המפתח על עשרה חלקי ש"ת שבט
הלוי - הן קיצור התשובות על סדר ד'
חלקי ש"ע - הן חלק הערכין - והן חלק
מראה מקומות בש"ס בבלי וירושלמי -
רמב"ם וש"ע באופן וסגנון הפליא מאד.
ויהיה א"ה מפתח פותח שערי עיון -
ושערי ידיעות התורה בהרבה מאד
מקצעות התורה שחנן אותנו החונן דעת
ב"ה - אל יעזבנו נצח סלה ועד.
ואולי ע"י זכות הרבים אזכה עוד לימים
ושנים להגות בדבר ה' ולהיות בטל
לקדושת התורה תורת אלקים חיים.

הכ"ק קטנים מאד - אסף ארתא ה'
שמעון ז"ל

הקדמה

פרקי הדרבה והנתנה ביסודות החיים ליראי השם ולחושבי שמו

שנאמרו ב'מעמד כבוד התורה' לכבוד ששים שנות הרבנות תורה והוראה - כ"ד סיון תשס"ז לפ"ק

ישעיה הנביא אמר (מג, יח; ט, ד), שאי סביב עיניך וראי כולם נקבצו באו לך גוי. פסוקים אלו נאמרו בנבואה, כשיבוא עת הציון לפני הקב"ה כאשר, ותחזינה עינינו בשוכך לציון ברחמים, כשציון וירושלים ישובו לכבודם והשכינה הק' שוב תשרה בירושלים עידיך. ועל זה אמר הנביא כי השכינה הק' תאמר, שאי סביב עיניך וראי, כולם כל באי גולה נקבצו באו לך, כנגד פירוש יבואו גוי (ג, ד) - נקבצו ובאו לכבוד שמים, לכבוד השכינה הק', חי אני נאם ה' כי כולם כעדי תלכשו ותקשרים ככלה (שם מג, יח), תתפאר ותתקשרי בהם כתכשיט כלה, זה פירוש הפסוק לפשוטו, לעתיד לבא.

ואפשר לרמוז פסוק זה, שאי סביב עיניך וראי, בהקדם הרשום ויל (ברכות יז, עה"פ (תהלים קמז, יד) אלו פינו מסובלים אין פרוץ ואין יוצאת ואין צוחה ברחובותינו. אלו פינו מסובלים - רב השמאל ואמרי לה רבי יוחנן רבי אלעזר, חד אמר אלו פינו בתורה ומסובלים במצות וכו', אין פרוץ - שלא תהא סיעתנו כסיעתו של דוד שיצא ממנו אחיחופל וכו'. ברחובותינו - שלא יהא לנו כן או תלמיד שמקדיח תבשילו ברבים. על כן נקוה ונודה להשי"ת על אשר זכינו לקב, שתלמידנו בכל מקום שהם המה מבני בית ישראל בקדושה וטהרה, אשר שאבו לקרבם וקנו להם דרך הלימוד והעיון, דרך החינוך והאמנה, וכיבוד דרך השלום.

*

איתא בספרים הקדושים שתלמידים יש שיכות עם נשמת רבם המרביץ תורה, נמצא שאסיפה זו היא אסיפה רוחנית של הנפשות הקשורות עם העני העומד לפני ה', ועניו נתרבה כבוד שמים יותר ויותר.

וכל כנגד לפסוד ה' ורב שלום כנגד (ישעיה טז, ז), רדשו חיל (שליח כרבות וכוונות), אל תקרי כנגד אלא כנגד, פירוש, שתלמידים בנו את הרב המרביץ תורה וכראיאתו במסכת תענה (י, א), אמר רבי חנינא הרבה לפרטי מרבתי, ומתבדיל יותר מרבתי, ומתלמיד יותר מסולן, כי הבנים הם הבנים.

וכל כנגד לפסוד ה', לפסוד ה' פירושו תורה לשמט, לפסוד ה' היינו כאשר הרב לומר עם התלמידים תורה אלקים חיים, הם יודעים ומרגישים שאין הלימוד להראות כוחות בתורה, אלא

בעזרת חי החיים וזכים אנו להצטא כחכרת וכדידות רבנים נאונים וצדיקים שלי"א, אשר מתוכם גרולי הוראה רבים שקבלו ושימשו בהוראה כבית ההוראה כוכרון מאיר, ומקדשים שם שמים בכל מקום אשר רבר המלך מלטו של עולם מגיע לשם. כולם באו נקבצו לכבוד שמים, לציון ששים שנה להקמת ישיבת חכמי לובלין כוכרון מאיר בני ברק, אשר נתיסדה כפתול - לפני ששים שנה בשנת תש"ז, ובכח - במחשבה בשנת תש"ז, כשעריץ נרתי בירושלים עידיך, הגיע אלי שליח מצוה מרחוקו איש ידע ועבד שקרא לי לכות ולבוא לכוכרון מאיר - שנתחייב ע"ש שם מורד רבני מלובלין ידע - ולקבל עלי את עול הרבנות כוכרון מאיר והמכינה, ואת עסק הרבנות תורה במסגרת ישיבת חכמי לובלין. ובעזרת ה' פרתה הישיבה עד היום הזה, התלמידים גרלו והצלילו ועשו פרי קדש הוללים לה.

*

הגני העני סמקש נרעש ונפחד מפחד יושב תהילות ישראל, באתי להתייצב לפניך עלי ועל שולחי. בעידנה דא כאשר אנו עומדים להודות ולשבח להשי"ת על ההשגחה העליונה שהביאתנו עד כה, לציון ששים שנה של הרבנות תורה כוכרון מאיר, וקודם לכן מה שזכינו להודות תוראה לעם ה' בירושלים עידיך. הרי גם יום דין וחשבון, שבו עלינו להתבונן, האם יצאנו ידי תובתנו למצות את כל הבת התורה והוראה כחינך הדורות, בתהלוכות הלימוד וכדרך ההוראה אלו פינו התלמידים, צדיקים ות"ח שהיו בבית ה' הות.

אורך כי עניתי ותהי לי לישועה - מודה אני לפניך רבשע על שביש נעורי, כשעריץ לא נשאתי עלי אחריות דאחרני, וכיתי באותן שנים לשבת בבית ה' ולהנח באמרת ה' צדופה בין גרולים וצדיקים מאת ה' היתה זאת - כל המאורעות של קרוב לשבעים שנה מאז שירדתי על ארצת קודש של ארץ ישראל, הרי הם שלשלת של חסד ושל השגחה עליונה שאין מילים כפי לבבאם, וכל התלמידים שזכינו להעמיד אין זה מכחי כי אם כח עליון. ואין לי אלא לקיים מאמר הכתוב (תהלים קכ, א) תפלה לעני כי יעטף - עני בתורה, עני בידאה ועני במעשים טובים - ולפני ה' ישפוך שיחו, כי מאת ה' היתה זאת והיא נפלאה בעינינו.

*

יורה דעה - הלכות תלמוד תורה, הלכות צדקה

לימוד אצל נכרים. פשוט שאסור ללמוד מהם, שהרי אפילו מרב שאינו גנון אסור ללמוד, והלומד תורה מהאמגושי (מן האדוק בע"ז) חייב מיתה. **ב נס ב**

הערות ע"ם הרמב"ם הלכות תלמוד תורה

פרק א'

[ה"ל א']. חיוב לימוד תורה לבנו. אם הוא מטעם, "חינוך", וכמ"ש בטורי אבן שכי"מ בסוגי"י סוכה, נראה לחלק דקדום ה' שנים הוא רק דין חינוך דרבנן, ואח"כ הוא מה"ת. **ז קנה**

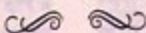
[ה"ל ב']. חיוב ללמד את בן בנו. האם צריך לשכור עבורו ללמד, השיטות בזה, והכרעת הפוסקים. **ז קנה**

[ה"ל ג']. הייב לשכור מלמד לבנו. בדברי המהר"ם שיק שאין בזה חיוב חומש והאם חייב לחזור על הפתחים.

חיוב שכירת המלמד כשההורים התגרשו. כמחלוקת הרמב"ם והראב"ד לענין אם כופין את האב שיהיה הבן אצלה, ובמחלוקת הפוסקים אם לאחר שש יוכל האב לכפות ולהוציא מרשות האם שזה הזמן שחל עיקר חיוב לימוד האב עם הבן. **ז קנה**

[ה"ל ד']. קדימת הבן לאב לת"ת. אם הוא דוקא כשהבן חרף ממנו או אפילו בשוין. **ז קנה**

[ה"ל ד']. היה פנהג בפרינה ליקח מלמד תינוקות. ע"י לעיל - ריש ה' מלמדים - בענין תקנת ר"י בן גמלא.



הלכות צדקה

[סימנים רמ"ז - רנ"ט]

כיש לו כדי פרנסתו, ומ"מ מותר לו לקחת מהצדקה, וישוב קושיית הערוה"ש איך מותר לו ליטול מהצדקה. **ה ק"ב א**

בית דין יורדין לנכסיו. במת' הפוסקים אם יורדים לנכסיו שלא בפניו, בדי' העה"ש שמחלק בין פסיקה חדשה לבין צדקה הקצובה, חילוק בין צדקה לשכר לימוד בניו. **ה ק"ב א ב**

פסיקת צדקה ע"י היתומים. בהיתה להם קצבה מאביהם, (בדי' הש"ך) נתינה ע"י האפוטרופוס לזכותו של יתום חולה. **ה ק"ב ג**

קבלת צדקה מנשים. האם אפשר לסמוך ע"ד המל"מ שאשה שעסקה במסחר לא אמרינן לגביה מה שקנתה אשה קנה בעלה, והערוה"ש הוסיף דאף דהמל"מ נשאר בצ"ע מ"מ אפשר לסמוך עליו לענין צדקה. צ"ע להקל לרעת הסוכרים דבכל גוויי קנה בעלה.

- בדברי הישי"ש דסתם נשים הי"ה האפוטרופוס של בעליהן, אין הוכחה דסתם אשה כזה"ז דינה כן, וגם מפני תקנת השוק פליגי הראשונים אם מעשיה קיימין, ויתכן שכל זה רק בדבר מועט ולא במרובה. והנב"י כתב דאף דנ"נ בתוך הבית אסור לקבל ממנה אם הבעל מקפיד, בדברי המהר"ם מינץ באשה שנדרה לצדקה שבעלה חייב לשלם עבורה, האם הם סתיה לדברי הנב"י, או שהמהר"ם חשש שמא הבעל שמע ושחק ונחשב לקיום הנדר ע"י הבעל.

פתיחה. פרטי הלאוין והעשין, בדי' המל"מ והמנ"ח שהשכר המובטח בתורה "כי בגלל הדבר הזה יברכך" הוא על הלאו של "לא ידע לבכך", ולא על עצם מצות צדקה וע"כ כופין עליה, ובראשונים ב"ב מוכח דלא כדבריהם.

- כשאין העני שואל ממנו, האם עובר על ל"ת ועשה. ביאור דרשות חז"ל מתנה מועטת מנין, ונתון תתן אפי"י מאה פעמים. **ה ק"א**

שעור נתינה מהתורה. כתשר' חת"ס כתב דמדן תורה מחוייב לתת כל מה שיש לו חוץ מפרנסת יומו ורק מתקנת אושא שלא יבזבו יותר מחומש, משמעות הש"ס והראשונים נראה דאין שיעור כלל, וגם צ"ע איך חז"ל הפקיעו החיוב מה"ת. **ב קכה זשי רמו, ד סה, ה ק"א ד**

נימיו הקב"ה במעשר או צדקה. משי"כ ברמ"א שהותר לנסות בצדקה, בדי' יונה בשע"ח משמע שרק במעשר תבואה הותר.

- האם מותר לנסות כשביל טובה אחרת, כגון שיחיו בניו, או רק כשביל להתעשר. **ב קכה, ה ק"א ד**

נתינת צדקה בלי"ה. אין בזה שום פגם אם היא מצוה עוברת, וענין אי נתינת צדקה בלילה אינו אלא ענין סגולי וסודי, ואם צריך לתת עושה כהלכה. **י ב ג**

חיוב צדקה בעני המתפרנס מהצדקה. בדי' הש"ך דאיידי